

Leren van de Denen

Een VNG-delegatie bracht onlangs een bezoek aan de Deense collega's. Scandinavië wordt door Nederlandse politici nog wel eens naar voren gehaald als lichtend voorbeeld. Als we kijken naar de positie van gemeenten dan gaat dat zeker op. De Deense gemeenten staan er namelijk in een aantal opzichten vele malen sterker voor dan de Nederlandse. Met de opcenten op de inkomstenbelasting beschikken gemeenten daar over een groot en onomstreden eigen belastinggebied. Daarmee kunnen ze ook de risico's aan die een veel omvangrijker takenpakket met zich brengt. Dat pakket gaat het komende jaar opnieuw fors uitbreiden doordat het middenbestuur tot een minimum wordt beperkt. De twaalf 'provincies' worden opgeschaald tot vijf regio's die slechts zeer beperkte taken krijgen in de sfeer van grote zorginstellingen. Gemeenten nemen taken over die naar de situatie in ons land vertaald, liggen in de sfeer van de AWBZ en de ziektekostenverzekering. De taken van de Wmo, zoals het verstrekken van huishoudelijke hulp en rolstoelen, zijn in Denemarken nooit op nationaal niveau getild. Ook de jeugdzorg ligt geheel bij het lokaal bestuur en niet zoals bij ons verdeeld over provincie en gemeente.

Dat het vertrouwen in de gemeente vele malen groter is dan hier blijkt ook op fysiek terrein. Het middenbestuur heeft op dit vlak geen bevoegdheden en verticaal toezicht vanuit het

Rijk is minimaal. Interessant is ook om te zien dat gemeenten als vanzelfsprekend een doorzettingsmacht hebben ten opzichte van woningcorporaties.

Als je de positie van onze Deense collega's bekijkt dan krijg je toch wel het gevoel dat Nederland een overdreven centralistisch landje is met een hoop bestuurlijke drukte. Het zou goed zijn als de Haagse spelers zich eens wat meer oriënteren op het binnenlands bestuur in Scandinavië, met de Denen als meest radicale versie. Overigens moet er wel bij vermeld worden dat de marginalisering van het middenbestuur gepaard gaat met een grootschalige gemeentelijke herindeling. In een periode van twee jaar hebben gemeenten de gelegenheid gekregen om zelf fusiepartners te kiezen en zo te groeien naar een schaalniveau van ten minste 20.000 inwoners. In de praktijk gaat de gemiddelde gemeentegrootte nu naar de 50.000.

Of de Denen ook wel eens naar ons kijken voor goede voorbeelden? Dat blijkt wel het geval te zijn. De Wet werk en bijstand en de manier waarop de SUWI-keten hier is georganiseerd heeft hun belangstelling. Ook dat geeft te denken.

dr. W. Kuiper,
lid directieraad VNG

COMMENTAAR

Kabinet herijkt bescherming tegen hoog water

Sterkere waterwerken voor drukke regio's

Regio's met veel inwoners en/of zware economische belangen zouden in de toekomst beter beschermd moeten worden tegen hoog water dan 'lege' gebieden.

Dat blijkt uit de herijking die het kabinet voorstelt van de plannen tot bescherming tegen hoogwater. De bescherming wordt nu nog vertaald in normen voor theoretische overstromingen die mogelijk eens in de tienduizend jaar voorkomen. Maar volgens staatssecretaris Schultz van Haegen van Verkeer en Waterstaat sluit die systematiek niet meer aan bij de huidige tijd. Dat valt te lezen in het rapport *Tussenstand Veiligheid Nederland in Kaart*, dat zij naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.

De bewindsvrouw start een verkenning naar de aanpassing van de bescherming van ons land tegen hoog

water. Het rapport vormt de basis voor verdere discussie. Het ministerie heeft samen met waterschappen en provincies voor zestien dijkkringen (van de in totaal 53) de kansen op en gevolgen van overstromingen in kaart gebracht. Het zojuist naar de Kamer gestuurde rapport geeft de resultaten hiervan weer. Het geeft inzicht in de mogelijke oorzaken waardoor waterkeringen het water niet meer tegen kunnen houden. Ook zijn de gevolgen van overstromingen voor deze zestien dijkkringen globaal in beeld gebracht. De onderzoeksuitkomsten bieden genoeg inzicht om nu al

te kunnen kiezen voor een nieuwe risicobenadering. Zo blijken de waterkeringen over het algemeen hoog genoeg om de normen op theoretische overstromingskansen eens in de tienduizend jaar te halen. Maar in de afgelopen jaren is meer duidelijk geworden over andere mechanismen dan een hoge waterstand die een overstroming kunnen veroorzaken. Verkeer en Waterstaat noemt onder meer niet werkende constructies als sluizen, barsten in dijken of het fenomeen *piping*, waarbij water onder de dijk doorstroomt. Het kabinet is van mening dat ook die faalmechanismen moeten worden meegenomen in de kansberekening voor overstromingen. Uit de verkenning moet blijken of in de toekomst de verschillende oorzaken van een overstro-

ming en de gevolgen daarvan een groter accent krijgen.

Bouwstop

Sinds de watersnoodramp in 1953 en de hoge waterstanden in 1993 en 1995 heeft het Rijk veel geïnvesteerd in de bescherming van ons land tegen hoog water. De bevolking is in de afgelopen decennia gegroeid en investeringen in het rivierengebied en in de laaggelegen polders zijn fors toegenomen. De staatssecretaris stelt dat het door de lage ligging van Nederland belangrijk is om alert te blijven. Het is daarom nodig om de huidige beveiliging tegen hoog water kritisch te bekijken. Een mogelijk gevolg daarvan kan zijn dat bepaalde regio's straks een bouwstop krijgen omdat geen afdoende bescherming tegen hoogwater geboden kan worden. •

NIEUWS

Kamer aan zee

De Tweede Kamer zal er bij het kabinet op aandringen meer geld uit te trekken voor de kustverdediging. De vaste Kamercommissie Verkeer en Waterstaat bracht afgelopen maandag een bezoek aan enkele zwakke schakels in de Zuid-Hollandse kust bij Ter Heijde, gemeente Westland, en bij Noordwijk. Nu is er wel geld gereserveerd voor kustbeveiliging, maar het grootste deel daarvan komt pas na 2015 beschikbaar. Onacceptabel voor de provincie Zuid-Holland, die de veiligheid van de bewoners in het geding brengt. Ook wethouder Van Vliet van Westland is bezorgd over de veiligheid. Volgens wethouder Barnhoorn van Noordwijk kunnen badplaatsen zich niet verder ontwikkelen wanneer de kustbeveiliging niet op orde is. Hij schetst een somber economisch perspectief bij het uitblijven van toestemming voor ontwikkelingen op korte termijn.

Foto: Judith Jongepan

Bewindslieden vrij van onderzoek gemeenten

Bewindslieden zijn op geen enkele manier verplicht om deel te nemen aan gemeentelijke en provinciale enquêtes en onderzoeken.

Van Geel stelt dat hij over zijn beleid in de eerste plaats verantwoording aflegt aan de Kamer. Medewerking van bewindslieden ligt volgens hem ook niet voor de hand, omdat het object van een raadsonderzoek het

'door het college of de burgemeester gevoerde bestuur' is. De kring van personen die verplicht zijn tot medewerking, is in de Gemeentewet vastgesteld. Een apart kader voor bewindslieden is dan niet

nodig. Een afweging kan altijd ad hoc worden gemaakt, vindt Van Geel. Het ministerie zou volgens de twee Kamerleden ook hebben geweigerd ambtenaren te laten deelnemen aan het onderzoek. Van Geel antwoordt hierop dat intussen de directeur-generaal Milieubeheer van zijn departement voor de enquêtecommissie is verschenen en 'een groot aantal vragen heeft beantwoord'. •

Dat heeft staatssecretaris Van Geel (VROM) laten weten nadat hij een uitnodiging van de enquêtecommissie van de Amsterdamse gemeenteraad had afgewezen en de Tweede Kamer hierover vragen had gesteld. Van Geel zou volgens de Kamerleden Van der Ham (D66) en Duyvendak (Groen-Links) hebben geweigerd om voor de lokale enquêtecommissie te verschijnen, die belast is met een raadsonderzoek naar de luchtkwaliteit.

Burgerservicenummer later

De invoering van het burgerservicenummer is een paar maanden vertraagd. Het lukt het parlement niet, dit onderwerp tijdig te behandelen. Daardoor wordt de datum van 1 januari 2006 niet gehaald. Binnenkort stelt minister Pechtold van Bestuurlijke Vernieuwing een nieuwe invoeringsdatum vast. De

technische en organisatorische voorbereidingen liggen wel op schema. Het burgerservicenummer (BSN) is een uniek identificerend nummer voor iedereen die een relatie heeft met de Nederlandse overheid. Met dit nummer kan men bij elk loket in de publieke sector terecht. Ook stelt het de overheid in staat, persoons-

gebonden gegevens doelmatig en betrouwbaar uit te wisselen binnen de overheid en tussen overheid en burgers. De invoering van het nummer is een belangrijke voorwaarde om te komen tot een verbetering van de dienstverlening van de overheid. Ook draagt invoering van het BSN bij aan de bestrijding van identiteitsfraude.

Niet zomaar opendoen (foto: Janssen&De Klevith)

Politie draagt portefeuille over

Gemeenten aan zet voor

❖ **RINEKE VAN HOUTEN** Met de groei van het aantal ouderen in de Nederlandse samenleving neemt ook het aantal kwetsbare burgers toe. Politiekorpsen ontplooiden de afgelopen jaren verschillende initiatieven om de veiligheid van senioren te verbeteren. In december vragen ze de gemeenten het stokje over te nemen.

De samenleving vergrijsst in rap tempo. Over vijf jaar zijn bijna vier van de tien Nederlanders ouder dan vijftig jaar. Bovendien worden we steeds ouder. Kortom: het aantal afhankelijke en kwetsbare bur-

gers groeit. Dat was voor de hoofdcommissarissen van politie aanleiding drie jaar geleden het project Senioren en Veiligheid te starten.

Magda Bernds, korpschef in Gooi- en Vechtstreek en sinds 2003 portefeuillehouder van het project: 'Het doel was om de veiligheid van senioren te vergroten, maar ook om de gevoelens van onveiligheid te verminderen. De paradox is namelijk dat ouderen minder risico lopen in onveilige situaties te belanden, maar zich wel sneller onveilig voelen.'

Gevolgen

Daarentegen zijn de gevolgen van criminaliteit bij ouderen groter. Een 92-jarige die op straat beroofd is, durft vaker niet meer naar buiten dan een slachtoffer van middelbare leeftijd. Verschillende korpsen namen het voortouw om het landelijke thema regionaal op de kaart te zetten. De activiteiten verschilden. In Amster-

dam leerden medewerkers van de thuiszorg hoe ze bij huisbezoeken van ouderen kunnen wijzen op veiligheid en preventie. Tijdens het zwachtelen van de benen of het helpen met de steunkousen, is een praatje snel gemaakt: is het huis goed afgesloten? Doen ze de deur zomaar open? Nemen ze de hele AOW-uitkering ineens op? Staat de pincode op het pasje geschreven? In Den Haag belden politiemedewerkers bij ouderen aan. Deden ze zomaar open, dan volgde een gesprek over veiligheid. Informeerden ze eerst naar de aanbeller en het doel, dan kregen ze een pluim.

De korpsen van onder meer Utrecht en Amsterdam hebben de beschikking over een koffer waarin een voorlichtingspresentatie zit, bedoeld voor bijvoorbeeld verzorgingshuizen. Een landelijke video vertelt de bewoners, eventueel in verschillende talen, welke situaties onveilig zijn en vooral wat ze zelf kunnen doen om hun veiligheid te vergroten. Altijd overdag pinnen en het liefst met z'n tweeën is een tip. Of: let op de babbeltruc, waarbij iemand met een zielig verhaal bij je binnen probeert te komen. In een bijbehorend boekje kunnen ze de tips later nog eens nalezen. Maar inmiddels is de focus van de politie veranderd. Berndsen: 'We hebben ons teruggetrokken op onze kerntaken en daar hoort voorlichting zoals in het project Senioren en Veiligheid, niet meer bij.'

Bruidsschat

Daarom wordt het project op 8 december overgedragen aan gemeenten. Burgemeester Jaap Pop van Haarlem krijgt dan als voorzitter van de VNG-commissie Integrale Veiligheid de 'bruidsschat' mee: een boekje met *best practices*, zoals de verschillende politiekorpsen ze de afgelopen jaren verzameld hebben. De overdracht wordt omlijst door verschillende inleidingen over het onderwerp en een aantal workshops. Zo komen oude-

'Soms zijn je eigen kinderen de dader'

Eén op de twintig ouderen is slachtoffer van een vorm van geweld, zoals verwaarlozing en financiële uitbuiting. 'Het gaat altijd om iemand die afhankelijk is van die ander', zegt Annelies van Voomveld, regionaal projectcoördinator Senioren en Veiligheid van het politiekorps Amsterdam-Amstelland. 'Daarom rust er zo'n groot taboe op. Soms zijn je eigen kinderen de dader, maar het kan ook een buurvrouw zijn die de boodschappen doet en van jouw geld ook haar eigen spullen koopt. Dan denkt het slachtoffer: als zij de boodschappen niet meer doet, kan ik niet zelfstandig blijven wonen.'

Daarnaast is er onbewuste mishandeling door bijvoorbeeld overbelaste mantelzorgers. Van Voomveld: 'Een moeder die telkens wegloopt wordt vastgebonden. Of iemand die incontinent is krijgt geen drinken. Mensen hebben vaak niet eens in de gaten hoever ze zijn gegaan.'

In Amsterdam-Amstelland krijgen de buurtregisseurs en politie-studenten training om ouderenmishandeling te signaleren. 'Ze krijgen zicht op de verschijningsvormen ervan. Soms zeggen deelnemers na afloop: ik heb een paar adressen waarvan ik nu denk dat er iets niet in de haak is; daar ga ik morgen naar toe.'

De politie besloot ouderenmishandeling onder te brengen bij het project huiselijk geweld, daar hoort het thuis en krijgt het de (politieke) aandacht die het nodig heeft, legt Van Voomveld uit. 'Na de vijf jaar, dat wij er als politie al mee bezig zijn, zie je dat een aantal gemeenten het thema ouderenmishandeling oppakt. Zo wordt in verschillende gemeenten de huiselijkgeweldcampagne ook gericht op ouderenmishandeling. Daarnaast zijn er in veel regio's meldpunten en advies- en steunpunten opgericht.'

ouderen en veiligheid

renmishandeling, het bereiken van allochtonen en de relatie tussen de nieuwe Wet op de maatschappelijke ondersteuning (WMO) en het gemeentelijk integraal veiligheidsbeleid aan de orde.

Berndsen: 'Wij vragen gemeenten de regie te nemen en het thema onder te brengen in het integraal veiligheidsbeleid. Juist de gemeente is in staat om verschillende partners te mobiliseren, zeker als de WMO in werking treedt en de gemeenten meer zorgverantwoordelijkheid krijgen.'

De politie blijft partner, verzekert Berndsen. 'Wij gooien het probleem niet over de schutting. De wijkagent kan heel goed blijven adviseren over

Berndsen: 'We hebben ons teruggetrokken op onze kerntaken'

veiligheidsaspecten en fysieke inrichting van een wijk om verloedering tegen te gaan. Ook de signalerende functie van de politie blijft belangrijk. Maar gemeenten moeten partners in stelling brengen: woningbouwcorporaties, GGD, huisartsen, ouderenbonden, buurtcoördinatoren.'

Berndsen, zelf voormalig burgemeester, stelt dat het thema senioren en veiligheid goed past bij doelgroepenbeleid, buurt- en wijkgericht werken door gemeenten. 'Er hoeft geen ingewikkelde projectorganisatie voor te worden opgezet. Inschrijven in al lopende zaken lijkt mij effectiever.'

Bel voor meer informatie over de themadag 'Senioren en een leefbare veiligheid' op 8 december in Haarlem met Nicole Verschuik van het Congres- en Evenementenbureau Politieacademie, tel. 053-5397497.